

Onderwerp: Visie en Position Paper (uitvoering) Participatiewet

Jaar/nummer: 2019/23

In behandeling bij: Wethouder Hoekstra - Sikkema

Voorstel

Het college van B&W stelt aan u voor:

1. Kennis te nemen van de visie en de uitgangspunten van de position paper en de notitie Toekomstige uitvoering Participatiewet Noardwest Fryslân
2. Kennis te nemen van de notitie Toekomstige uitvoering Participatiewet Noardwest Fryslân
3. In te stemmen met een structurele verhoging van de gemeentelijke bijdrage naar € 2.000 per SE (subsidie eenheid) met het voorbehoud dat er een nadere financiële onderbouwing komt van Fryslân West

Samenvatting

Bijgaand treft u aan het visiedocument en position paper inzake de uitvoering van de Participatiewet. Tevens is de notitie 'toekomstige uitvoering Participatiewet (in) Noardwest Fryslân' bijgevoegd. Het zijn richtinggevende documenten. De bandbreedte aan keuzes die elke gemeente kan maken is beschreven in de position paper.

Beide documenten zijn een co-product van de gemeenten in de gemeenschappelijke regeling (GR) Fryslân West (Empatec). De notitie 'toekomstige uitvoering van de Participatiewet' is een gezamenlijk product van de gemeenten in de GR Sociale zaken en werkgelegenheid Noardwest Fryslân en aanvulling op de position paper voor specifiek de Noardwest gemeenten. Aanleiding voor het opstellen van de beleidsdocumenten is dat een heroverweging van het bestaande beleid op het gebied van Participatiewet (Werk & Inkomen) noodzakelijk is.

Toelichting

Door de invoering van de Participatiewet per 1 januari 2015 is er veel veranderd voor gemeenten. Gemeenten zijn verantwoordelijk geworden voor doelgroepen die voorheen een beroep konden doen op de Sociale Werkvoorziening en de Wajong (jong gehandicapten). Gelijktijdig is fors bezuinigd op de rijksvergoeding en is de toegang tot de sociale werkvoorziening afgesloten voor nieuwe instroom. Gemeenten moeten met minder middelen meer doen voor kwetsbare inwoners.

In de position paper wordt voorgesteld dat de deels gezamenlijke arbeidsinschakeling Fryslân-West vorm krijgt in een nieuwe publieke organisatie waarvan de GR Fryslân-West eigenaar wordt. Hierin krijgt zowel de bestaande Sociale Werkvoorziening-doelgroep een plek als de nieuwe doelgroepen te weten leerlingen van het praktijkonderwijs en voortgezet speciaal onderwijs, jongeren die voorheen gebruik konden maken van de Wajong, statushouders etc. Hierin maken we keuze in de volumes rekening houdende met de budgettaire mogelijkheden

Met de vaststelling van de position paper zal niet direct een (geheel) nieuwe situatie ontstaan. Een aantal zaken ligt vast, bijv. de omvang van de sociale werkvoorziening (oud). Op andere onderdelen kunnen keuzes worden gemaakt, bijv. re-integratie en maatschappelijke participatie. De gemeenten zullen de tijd moeten nemen om de situatie in de komende jaren te laten ontstaan zoals in de position paper is bedoeld.

Wij stellen u voor kennis te nemen van de visie en de uitgangspunten van de position paper en de notitie Toekomstige uitvoering Participatiewet Noardwest Fryslân. Op Terschelling zijn wij ons aan het beraden over de eigen positie van de gemeente Terschelling met betrekking tot de uitvoering van de Participatiewet.

Situatie Terschelling

Een van de gevolgen van de stopzetting van wsw instroom was leegloop van de nevenlocatie Empatec op Terschelling. Dit heeft de directie van Empatec doen besluiten om de nevenvestiging per 1 januari 2019 op te heffen. Gezamenlijk uitgangspunt van gemeente en Empatec was dat de huidige sw medewerkers (3) op de vestiging het werk wat ze al jaren doen kunnen continueren binnen een voor hun veilige en vertrouwde omgeving. Mogelijke opties waren te werkstelling bij :

- a. een lokale werkgever
 - b. de Gemeente Terschelling
 - c. de vestiging Empatec Franeker/ Sneek
- Optie a. is, gezien aansluiting van de aard van de werkzaamheden van deze 3 sw mensen, verkent met Omrin. Omrin kon de begeleiding op de vestiging niet garanderen en zag er van af. Een ander goed lokaal alternatief is niet aanwezig.
 - Optie c. is gezien de afstand en de geheel nieuwe omgeving in strijd met het gezamenlijk uitgangspunt en hiermee onwenselijk.
 - Optie b. lijkt de meest wenselijke optie. De sw mensen kunnen hun werk continueren in de voor hun veilige en vertrouwde omgeving.

Naast het stopzetten van instroom in de WSW is er met de komst van de Participatiewet ook geen instroom meer mogelijk in de WAJONG, voor jonggehandicapten die 18 jaar worden en arbeidsvermogen hebben. Zij vallen

onder de Participatiewet en daarmee onder verantwoordelijkheid van de gemeente. De wetgeving is veranderd maar de doelgroep blijft wel. De gemeente is met de invoering van de Participatiewet verantwoordelijk geworden voor alle mensen met arbeidsvermogen die ondersteuning nodig hebben.

Ondersteuning die gezien de kenmerken van de zogenaamde kwetsbare doelgroep bij voorkeur in de eigen lokale omgeving, lees: op het eiland, geboden dient te worden. De fysieke afstand tot de wal is zo blijkt in de praktijk, een belemmerende factor voor participatie van deze mensen. Bestuurs- en monitoringrapportages van de Dienst laten zien dat er sinds de transitie niet of nauwelijks diensten worden afgenomen door de gemeente/de Dienst SoZaWe bij Pastiel. Continuering van de huidige dienstverlening met betrekking tot arbeidsmarktoeleiding en maatschappelijke participatie door de gemeente/de Dienst in lijkt voor Terschelling de meest wenselijke situatie. Voorwaardelijk hierbij is een constructieve lokale samenwerking tussen gemeente (o.a. het Eilandteam), werkgevers en onderwijs. Indien wenselijk kunnen, net zoals in de huidige situatie, blijvend diensten worden afgenomen van Pastiel en of van andere reïntegratiebedrijven.

Lidmaatschap GR Fryslân West

Hiermee dient zich de vraag aan m.b.t. het nut van voortzetting deelname van de gemeente Terschelling aan de Gemeenschappelijke Regeling West Fryslân. Samen met de directie van Empatec zijn we tot de conclusie gekomen dat met de overname van de sw populatie Terschelling en voortzetting van de uitvoering Participatiewet door de gemeente/Dienst het lidmaatschap van de GR West Fryslân overbodig wordt. De gemeente Terschelling kan daardoor boetevrij uit de GR Fryslân West treden. Het besluitvormingsproces voor overname sw mensen en uittreden GR Fryslân west wordt op dit moment ambtelijk voorbereid. Desbetreffende collegevoorstellen worden nog voor het zomerreces aan uw raad voorgelegd.

Argumentatie

1.1. Visie en uitgangspunten van de position paper zijn het beleidskader voor verdere uitwerking van de (beleids-)uitvoering van de Participatiewet in Fryslân West

De instemming van de deelnemende gemeenten in de GR Fryslân West met de hoofdlijnen van het beleid over de uitvoering van de Participatiewet is een noodzakelijke voorwaarde voor verdere uitwerking, ook al ligt de formele besluitvormingsbevoegdheid bij het algemeen bestuur van de GR Fryslân West.

In het visiedocument staat centraal dat gemeenten geloven in de kracht van hun inwoners en voor zover nodig hen ondersteunen en faciliteren om die kracht zoveel mogelijk te benutten teneinde volwaardig deel te (kunnen) nemen aan de samenleving. Zinvol en volwaardig werk in de vorm van arbeidsmatige of maatschappelijke participatie kan daar aan bijdragen, naast een fatsoenlijk inkomen, goed onderwijs, een goede gezondheid en goede woonomstandigheden. In de verdere uitwerking zal dit ook steeds het leidmotief zijn.

De visie is uitgewerkt in de position paper aan de hand van lokale overheidstaken op het gebied van inkomensvoorzieningen, vrijwilligerswerk en maatschappelijke participatie, arbeidsinschakelijking (re-integratie) en dienstverlening aan werknemers en werkgevers. Voor alle vier taakvelden zijn uitgangspunten geformuleerd die betrekking hebben op onder meer regievoering (gemeente),

beleidsbepaling (gemeente) en uitvoering (deels gemeente, deels een andere publieke of private partij).

Met de verdere uitwerking van de position paper wordt een afwegingskader voor inhoudelijke en financiële keuzes ontwikkeld ten behoeve van besluitvorming door colleges en raden van de afzonderlijke gemeenten. Ook wordt dan de governance (bestuurlijke organisatie) uitgewerkt in de zin dat een voorstel inzake bestuurlijke vormgeving ter bespreking wordt voorgelegd aan uw raad.

2.1. De visie op de uitvoering van de Participatiewet Fryslân West heeft ook gevolgen voor de gemeenschappelijke regeling Dienst Sociale Zaken en Werkgelegenheid Noordwest Fryslân (Dienst SoZaWe)

In de huidige situatie zijn uitvoeringstaken in het kader van de Participatiewet belegd bij verschillende organisaties. Door veranderingen, andere doelgroepen en een lagere rijksvergoeding, is heroverweging van beleidskeuzes noodzakelijk. Dat heeft ook gevolgen voor de positie van de Dienst SoZaWe. Over hoe en waar taken belegd worden is in dit stadium van het proces nog geen duidelijkheid te geven. De intentie van de gemeenten in Noordwest Fryslân is om een aantal taken gezamenlijk uit te (blijven) voeren. De vraag is nog wel om welke taken dit specifiek zou moeten gaan en waar de uitvoering belegd zou moeten worden. De intentie is om dit op korte termijn helder te krijgen en de verbinding te leggen naar de uitwerking van de uitgangspunten in de position paper. In de zin dat duidelijk is in welk organisatorisch verband gemeenten in de GR Noordwest Fryslân de uitvoering van de verschillende taken (gaan) beleggen.

3.1. Ondersteuning van de groep inwoners met afstand tot de arbeidsmarkt is een primaire taak en verantwoordelijkheid van gemeenten

Alle inwoners van de gemeente moeten op een volwaardige wijze deel kunnen nemen aan de samenleving. De meesten kunnen dit op eigen kracht, maar een deel ook niet. Voor die groep is in bepaalde gevallen begeleiding en/of ondersteuning nodig, op het gebied van bv inkomen, zorg, gezondheid, huisvesting, werk. Het is primair de taak en verantwoordelijkheid van de gemeente om daarin te voorzien, waaronder trajecten gericht op maatschappelijke en arbeidsmatige participatie.

4.1. De organisatorische gevolgen van beleidskeuzes worden integraal betrokken bij de afweging om te komen tot een aangepaste publieke (uitvoerings-) organisatie voor arbeidsmatige participatie

De intentie is om een eigentijdse uitvoeringsorganisatie voor sociale werkvoorziening en ondersteuning bij arbeidsmatige participatie te ontwikkelen. Het vertrekpunt daarvoor is de huidige structuur van de GR Fryslân West.

De randvoorwaarden voor een nieuwe organisatie moeten nog wel verder worden uitgewerkt en geconcretiseerd. Maar in de context van de position paper wordt er naar gestreefd om de regiefunctie van gemeenten te versterken en meer effectiviteit (prikkel) en doelmatigheid in te bouwen in de uitvoering.

Voor de huidige groep mensen werkzaam in het sociaal werkbedrijf Empatec heeft dit geen gevolgen. Zij maken samen met nieuwe doelgroepen deel uit van Empatec in nieuwe vorm.

5.1. Met de invoering van de Participatiewet vallen nieuwe doelgroepen onder de verantwoordelijkheid van gemeenten

In 2015 zijn de Wet Werk en Bijstand (WWB), de Wet Sociale Werkvoorziening (WSW) en Wet Arbeidsondersteuning Jonggehandicapten (Wajong) samengevoegd in de Participatiewet. De toegang tot de sociale werkvoorziening voor nieuwe groepen is vervallen. Daarvoor in de plaats is Beschut Werk gekomen, waarvoor een zwaardere indicatie geldt en minder plaatsen beschikbaar zijn (ca 1/3 van de WSW). Wellicht dat een deel van de mensen met arbeidsbeperking met de inzet van loonkostensubsidie aan een baan kan worden geholpen. Jongeren vanuit het praktijkonderwijs en voortgezet speciaal onderwijs konden voorheen terecht bij het sociaal werkbedrijf Empatec. Sinds 2015 is die mogelijkheid vervallen en komen ze nu in veel gevallen terecht in een (duur) zorgtraject, werkervaringsplek dan wel stageplek. De groep statushouders is niet nieuw, maar de aanpak wel, meer gericht op samenhang inzake huisvesting, onderwijs (taal/inburgering), zorg en werk.

6.1. Een structurele verhoging van de gemeentelijke bijdrage is als gevolg van een lagere rijksvergoeding onontkoombaar

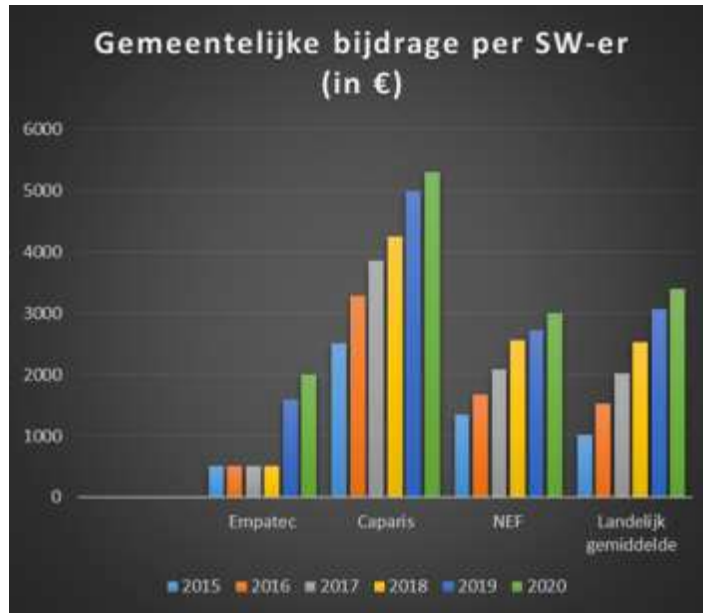
De gemeentelijke bijdrage was tot voor kort € 500 per SE (subsidie eenheid), maar voor 2019 eenmalig opgehoogd met €1.080 per SE. Een structurele substantiële verhoging van de gemeentelijke bijdrage is echter dringend noodzakelijk. De rijksbijdrage is in 2019 ca.

€ 4.500 per SE lager dan in 2015. Het verschil wordt onvoldoende gecompenseerd door de eigen verdiensten (ca. €3.000 per SE). Het verschil plus de vaste bijdrage van € 500 per SE is de structurele verhoging van € 2.000 per SE. Dit is nog steeds een stuk lager dan de gemeentelijke bijdrage aan de andere twee Friese sociale werkbedrijven NEF en Caparis en het landelijk gemiddelde van ca. € 3.000 per SE.

De gemeentelijke bijdragen bij andere SW-bedrijven en het landelijk gemiddelde zijn hieronder in de tabel weergegeven.

	2016	2017	2018	2019
Caparis	€ 3.275	€ 3.856	€ 4.252	€ 4.987
NEF	€ 1.669	€ 2.089	€ 2.551	€ 2.718
Empatec	€ 500	€ 500	€ 500	€ 1.600
Landelijk Gemiddelde	€ 1.518	€ 2.010	€ 2.518	€ 3.064

Tabel: Gemeentelijke bijdrage per SW-medewerker

7.1. De gemeenteraad bepaalt het financieel kader en het volume van de te bedienen categorieën

Het proces is zo ingericht dat de financiële effecten van de position paper kunnen worden meegenomen in de gemeentebegroting van 2021 en de meerjarenbegroting 2021-2023. Voorafgaand aan de behandeling daarvan worden inhoudelijke keuzemogelijkheden en de financiële gevolgen ter bespreking aan het college voorgelegd om deze dan vervolgens bij de behandeling en vaststelling van de begroting te betrekken. Het ligt in de bedoeling om in het meerjarenperspectief ook inzichtelijk te maken in hoeverre er extra middelen nodig zijn voor verbreding van de doelgroepen vanaf 2021 of wellicht eerder.

3.1. De governance is een van de drie onderdelen van het traject visieontwikkeling uitvoering Participatiewet dat moet worden uitgewerkt

De eerste fase van het traject visieontwikkeling uitvoering Participatiewet is gericht op inhoud en (globale) financiële uitgangspunten. Als gemeenten hiermee in kunnen stemmen kan het algemeen bestuur van de GR Fryslân West het visiedocument en de position paper vaststellen. Vervolgens wordt onderzocht op welke wijze de uitvoering zo optimaal mogelijk kan worden georganiseerd. De uitkomst hiervan wordt in een apart voorstel aan de raad gepresenteerd.

Kanttekening

Als gemeenten in de GR Fryslân West niet tot overeenstemming komen over de inhoudelijke en financiële kaders, dan kan dit financiële en/of organisatorische gevolgen hebben voor de bedrijfsvoering van Empatec/Pastiel in 2020.

Historie

n.v.t.

Juridische gevolgen/fatale termijnen/handhaving

Nvt

Belang voor toerisme/samenleving/economie

Op Terschelling willen we alle inwoners (met of zonder beperking en met of zonder arbeidsvermogen) de kans geven om zich te ontwikkelen tot, actieve en verantwoordelijke deelnemers aan de maatschappij. Een groep kan dit grotendeels op eigen kracht een aantal hebben een extra steuntje in de rug nodig. Een publiek vangnet voor kwetsbare inwoners kan hieraan een belangrijke bijdrage leveren.

Financiële/personele/organisatorische gevolgen

Voor de medewerkers Sociale Werkvoorziening is een structurele bijdrage nodig van € 2.000 per SW-medewerker vanaf 2020. Wanneer rekening wordt gehouden met de aantallen SE's zoals die in de lopende begroting 2019 en meerjarenperspectief 2020 - 2023 van Fryslân West / Empatec zijn verwerkt, dan kunnen de financiële gevolgen voor de nieuwe gemeentelijke begroting 2020 en meerjarenraming 2021 – 2023 als volgt worden berekend.

Omschrijving	2020	2021	2022	2023
Gemeentelijke bijdrage € 2.000 per SE	16.000	16.000	16.000	16.000
In gemeentelijke begroting en meerjaren-raming € 500 per SE	4.000	4.000	4.000	4.000
Lastenstijging	12.000	12.000	12.000	12.000

Deze lastenstijging wordt verwerkt bij het opstellen van de meerjarenraming 2020-2023 (Kadernota 2019) door een verhoging van het budget op kostenplaat 674200 / 443300.

Daarnaast wordt er rekening gehouden met de verhoging bij het opstellen van de begroting 2020.

Communicatie/interactiviteit

Het algemeen bestuur van de GR Fryslân West wordt schriftelijk geïnformeerd over het raadsbesluit.

Advies van de raadscommissie

...

Ter inzage liggende stukken

1. Visiedocument op de P-wet 'voor iedereen een zinvol leven' en de position paper 'krachtig verder'
2. Notitie toekomstige uitvoering P-wet Noardwest Fryslân

Datum behandeling in B&W + ondertekening

Terschelling, 14 mei 2019

Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Terschelling,

H.M. de Jong,
secretaris/directeur

J.B. Wassink,
burgemeester